

Remissvar över betänkandet SOU 2026:30 Mer flexibla regler om verkställighet av häktning och fängelsestraff, Ju2026/01198

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet anser att det inte går att ta ställning till delbetänkandets förslag utifrån att det saknas en analys och konsekvensbedömning utifrån ett funktionshindersperspektiv.

Myndigheten ser stora risker för personer med funktionsnedsättning i två av utredningens förslag. MFD:s inställning är att utredningen behöver anlita den kompetens som krävs för att utreda och anpassa förslagen på ett sätt som gör att personer med funktionsnedsättning inte drabbas hårdare än övriga intagna om de föreslagna lagändringarna ska genomföras.

Myndighetens synpunkter

Utifrån MFD:s arbete på rättsområdet framgår att personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta genom hela rättskedjan. Brister i identifiering av funktionsnedsättning, kommunikation, anpassning och samverkan påverkar individers möjligheter att förstå rättsprocessen, komma till tals och tillvarata sina rättigheter.

I Kriminalvårdens verksamheter är personer med vissa funktionsnedsättningar överrepresenterade. Exempelvis är neuropsykiatriska diagnoser såsom ADHD tio gånger vanligare hos kriminalvårdens klienter jämfört med befolkningen i övrigt. Andra kognitiva funktionsnedsättningar såsom autism och intellektuell funktionsnedsättning och andra psykiatriska tillstånd förekommer också och påverkar funktionsförmågan hos de intagna.

Trots detta saknar utredningen genomgående en analys av vilka effekter som förslagen kan få för intagna med olika funktionsnedsättningar. MFD:s bedömning

är att två av de förslag som utredningen presenterar, särskilt 7.3 och 8.3, skulle missgynna personer med funktionsnedsättningar på ett ingripande sätt.

Förslag 7.3 Rätten till enrum avskaffas i häkteslagen

Utredningen beskriver att placering av fler än en intagen i samma bostadsrum kan medföra risker för både de intagna och personalen. Samtidigt saknas en ingående beskrivning av hur Kriminalvården beaktar individuella förutsättningar. Det saknas ett resonemang som beskriver hur hänsyn tas till klienter med risk- och sårbarhetsegenskaper.

Sårbarhetsegenskaper som förknippas med kognitiva funktionsnedsättningar inkluderar impulsivitet, bristande flexibilitet och förmåga att hantera stress och svårigheter att läsa av andra personer och situationer. Det kan också handla om en nedsatt verbal förmåga, svårigheter att förstå regler och uppfatta hot, bristande självkontroll och att förstå konsekvenser av sitt handlande. Vid dubbelbeläggning av häktesrum, som ger minimal tillgång till egen tid och privatliv, riskerar dessa sårbarhetsegenskaper att leda till ökade risker för våld och ytterligare psykisk ohälsa. Personer med kognitiva funktionsnedsättningar riskerar också att utnyttjas och manipuleras.

MFD menar att individuella bedömningar behöver göras av personal med relevant kompetens och förmåga att bedöma risk- och sårbarhetsegenskaper hos personer med kognitiva och psykiska funktionsnedsättningar. Sådana professionella bedömningar är nödvändiga för att förebygga att våld uppstår eller eskalerar och riktas mot andra häktade, personal eller personen själv.

Häkteslagen anger att alla intagna ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med de särskilda svårigheter som frihetsberövandet innebär. Därutöver ska verkställigheten utformas så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas. Detta är i linje med Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som anger att personer i fängelser och andra förvar ska få skälig anpassning. För en person med kognitiv funktionsnedsättning kan ett enrum vara en sådan anpassning. Utredningen har avstått från att föreslå en bestämmelse som exemplifierar omständigheter som ska beaktas vid placeringsbeslut för intagna med särskilda behov. Det innebär att det saknas styrning till Kriminalvården om att särskild hänsyn bör tas och vad som avses med särskilda behov. MFD anser att utredningen bör ta fram riktlinjer och exempel som kan underlätta Kriminalvårdens bedömningar och visa på vikten av att frågan tas på allvar.

Det framgår av utredningen att de intagna kan överklaga beslut om dubbelbeläggning och att det är upp till den enskilde att administrera en sådan process. MFD påpekar att personer med funktionsnedsättning kan behöva stöd för att klara ett överklagande.

Därutöver är det av stor vikt att eventuella beslut om dubbelbeläggning föregås av en seriös matchningsprocess där det utreds hur en funktionsnedsättning kan påverka sammanboendet.

Förslag 8.3 Det införs en lagreglerad möjlighet att tillfälligt placera häktade i polisarrest

MFD befarar att en lagändring riskerar att leda till en glidning i synen på hur arrestlokaler kan användas för att förvara häktade och på sikt normalisera förvaring av häktade i arrestlokaler.

Om lagändringen genomförs anser MFD att det är nödvändigt att professionella bedömningar om den psykiska hälsan föregår beslut om att förvara häktade i arrestlokaler som är avsedda för kortvarig placering. Detta är särskilt viktigt för personer med psykiska funktionsnedsättningar som kan vara särskilt sårbara vid en längre vistelse i en arrestcell. En arrestmiljö som bland annat innebär begränsad kontakt med andra och få aktiviteter riskerar att leda till en ytterligare försämrad psykisk hälsa med ökad risk för självskada, depression och problemskapande reaktioner.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Anders Kessling (beslutande), tillförordnad avdelningschef Åsa Hultén och utredare Emmy Bornemark (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Anders Kessling

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Anders Kessling
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2026-10-02 15:03:05 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (anders.kessling@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	d3a25ab83ad848959615f84855b7bc36

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2026-10-02 15:03:10 +02:00
Ref: 376576SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)